

A Föld napja

Április 22-én különféle rendezvényekkel a Föld napját ünneplik szerte a világon. Bolygónk napjának történetéről és arról, miért is van szükség a figyelemfelkeltésre, alább olvashatnak.

A jeles nap célja, hogy felhívja a figyelmet a Föld természeti környezetének megóvására. Ötletét John McConnell békeaktivista vetette fel 1969 októberében az UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Egyesült Nemzetek Szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete) San Franciscóban megtartott konferenciáján. McConnell hívóként azzal érvelt, hogy az emberek nem hanyagolhatják el a Földet („Az egek az Úrnak egei, de a földet az ember fiainak adta.” Zsolt 115,16). Az esemény mai napig használt jelképét, zászlóját is ő találta ki. Ebben az első Holdra szállás alkalmával készült Föld-fotó inspirálta: Neil Armstrong és Edwin Aldrin 1969. július 21-én készítette a világhírű felvételt a Földről, még azelőtt, hogy kiszálltak volna az Apollo-11 leszállóegységéből, hogy megkezdjék az emberiség első holdsétáját.

A Föld napját első alkalommal 1970-ben ünnepték meg San Franciscóban. Gaylord Nelson szenátor – aki mássokkal egyetemben 1969 januárjában szemtanúja volt egy hatalmas olajszennyezés pusztításának a kaliforniai Santa Barbarában – vetette fel azt az ötletet, hogy 1970. április 22-én tartsanak országos környezetvédelmi oktatást. Egy fiatal aktivistát, Denis Hayest

kérte fel koordinátornak. Hayes 85 fős stábot állított fel az események népszerűsítésére Amerika-szerte, az esemény nevét *A Föld napjára* változtatták, ami azonnal felkeltette az országos média figyelmét. Az első Föld napja 20 millió amerikai – akkoriban az Egyesült Államok teljes lakosságának 10%-át – inspirált arra, hogy az utcákra, parkokba és nézőterekre menjenek és demonstráljanak. Főiskolák és egyetemek ezrei szerveztek tiltakozást a környezet romlása ellen, és hatalmas felvonulások zajlottak a városokban, településeken és közösségekben.

A következő jelentős esemény a Föld Napja Nemzetközi Hírközpont megalakulása volt 1989-ben Kaliforniában, ettől kezdve havonta küldtek hírlevelet a világ legtöbb országába, hogy sokféle akcióval ünnepeljék április 22-én a Föld napját szinte világszerte. A mozgalom honlapja szerint mára a világ 190 országában tartanak különféle figyelemfelkeltő rendezvényeket, programokat április 22-én.

Nincs más bolygónk

A világ számos országában, így Romániában és Magyarországon is 1990-től kezdve ünneplik április 22-én a Föld napját. A programok jellemzője a cselekvés, legyen szó kerékpáros felvonulásról vagy faültetésről, szemégyűjtésről vagy aszfaltrajzversenyről. A rendezvények célja pedig az, hogy felhívják a figyelmet a bolygó, a természet megóvásának fontosságára. A Föld

megóvására pedig szükség van, hiszen az emberi életnek mai tudásunk szerint ez az egyetlen bolygó adhat otthont.

Bár időről időre felröppennek a Hold vagy a Mars kolonizálásáról szóló hírek, a kivitelezés még várat magára. Az emberiség saját magát pusztítja ki, ha tönkreteszi életterét, márpedig a legjobb úton halad efelé. Hogy hogyan jutottunk el idáig, és mi jelenthet megoldást, azt David Attenborough *Egy élet a bolygónkon. A szemtanú vallomása – és látomás a Föld jövőjéről* című könyvének segítségével tekintjük át. A könyvről egyébként a *Várad* 2022. novemberi számában olvashattak recenziót.

Az 1926 májusában, Londonban született Sir David Frederick Attenborough angol természettudós, dokumentumfilmes, az ismeretterjesztő televízió-műsorok készítésének egyik úttörője 1957 óta készít természetfilmeket és sorozatokat a BBC tévécsatorna számára, melynek programigazgatója is volt. Az *Egy élet a bolygónkon* című könyve egyébként amellet, hogy érdekes és olvasmányos, közérthetően magyarázza el, miért is veszélyeztetni például a mértéktelen erdőirtás vagy a permafroszt olvadása bolygónkat s az emberi életet. Fontos lenne tudatosítanunk magunkban, hogy az emberiség léte, túlélése forog kockán: a Föld és annak élővilága létezett már az ember megjelenése előtt, és ahonnan – akár egy atomkatasztrófa nyomán – eltűnik az ember, a természet visszahódítja magának az életterét.

Pripjatyól a túlélésig

„Az ukrajnai Pripjaty egyetlen olyan helyhez sem hasonlít, ahol eddig jártam. A végső reményvesztettség ural-

kodik itt” – olvassuk Attenborough könyvének bevezetőjében, amelyben leírja, hogyan a Hirosimára és Nagaszakira ledobott atombombák együttes radioaktív szennyezésének négyszázszorosát okozó csernobili katasztrófa hibák és tévedések sorozata miatt következett be. Hibák és tévedések kevésbé látványos sorozata okozza a bolygónkat sújtó negatív változásokat, ezek összegződése pedig oda vezethet, hogy összeomolhat minden, amin ma civilizációnk alapul, véli a természettudós. Ő a biodiverzitás, a biológiai sokszínűség visszaállításában, azaz „a Föld visszavadtításában” látja a megoldást.

Talán már közhelyszámba megy, hogy természetes környezetünk egy rendszer, amelyben minden összefügg mindennel. A szerző többek között az esőerdő példáján át érzékelteti ezt, ebben az ökoszisztémában a legmagasabb ugyanis a biodiverzitás. A napfény és a víz szinte korlátlanul áll a növények rendelkezésére, így itt ritka háromdimenziós környezettípus jön létre. Az akár 40 méter magas fák ágain a repülni nem tudó teremtmények közlekednek, a fák törzsén vagy akár ágain más növények élnek. Gerinctelenek, madarak, kistestű emlősök élnek itt, segítenek a beporzásban, széthordják a magvakat stb., „minden egyes faj nélkülözhetetlenül fontos része a nagy összességnek”. Ezt az összességet azok a fák tartják fenn, amelyeket például az olajpálma-ültetvények telepítése miatt irtanak. A tengervizek elsavasodása miatt pusztulnak a koralltelepek, a túlhalászás a tengerek és óceánok élővilágát teszi tönkre, a felmelegedés a sarki jégsapkák és a permafroszt olvadásához vezethet, emelkedik a tenger-

szint és metán szabadul fel... hosszan sorolhatnák a katasztrófafilmek forgatókönyvíróinak fantáziáját megszegyentítő történeteket.

David Attenborough azonban nem riogat, mindössze a tényeket és összefüggéseket ismerteti, és jóval többet is tesz ennél: bemutatja a jó példákat is, amelyek követésével segíthetünk abban, hogy visszaálljon Földünkön az egyensúly. Miközben a világ legtöbb országában máig a GDP-vel (gross domestic product – bruttó hazai termék) mérik a teljesítményt és a növekedést, Új-Zélandon 2019-ben saját indexrendszert vezettek be, amely az anyagi haszon mellett az emberek jólétét és a bolygó érdekeit is figyelembe veszi. Például Izland és Paraguay már könyve írásakor (a kötet 2020-ben je-

lent meg, a szerző 94 éves korában) fosszilis energiahordozók használata nélkül fedezte áramsükségletét. A Palau Köztársaságban máig halászati tilalmat mondanak ki az egyes övezetekre mindaddig, amíg újra fel nem szaporodik a halállomány – hogy csak néhány példát említsünk.

Van tehát remény arra, hogy megmentsük környezetünket, ehhez azonban nagyon tudatos és összehangolt erőfeszítésekre lesz szükség. Mi, emberek, nem élhetünk a Föld nélkül, a Föld azonban létezhet nélkülünk, s ezt jól bizonyítja az egykori Pripjaty házait és utcáit újra birtokba vevő erdő...

Fried Noémi Lujza

(Felhasznált források: oktatas.hu,
unesco.hu, earthday.org)

Előérzetek